

Jacobsstaf

september 2013

99

Esprit du Chemin
gîte - albergue

Tien jaar L'Esprit
du Chemin

De energie van
de camino

Klimmen naar kruishoogte
met Anita en Tosca

'We zijn als grote, spelende kinderen aan het avontuur begonnen'

L'Esprit du Chemin: een monument aan de camino

Pelgrimsherberg L'Esprit du Chemin in de Zuid-Franse stad Saint-Jean-Pied-de-Port bestaat tien jaar. Arno Cuppen en Huberta Wiertsema waren in 2003 de pioniers die de herberg begonnen. Ze financierden zelf het onderkomen en bouwden het uit tot een unieke, sfeervolle plek waar inmiddels duizenden pelgrims hebben overnacht, voor ze aan hun tocht over de Pyreneeën begonnen. Reden voor een interview met Huberta en Arno over hun baanbrekende initiatief.

Wat is het eigene aan L'Esprit du Chemin; waardoor onderscheidt de herberg zich van andere?

'Wij hebben bij de vormgeving van de herberg dankbaar gebruik gemaakt van onze eigen ervaringen als pelgrims: wat sprak ons aan in andere herbergen, wat niet? Ook op onze pelgrimstocht naar Jeruzalem kijken we nog regelmatig met de ogen van herbergiers naar onze overnachtingsplek.

De herberg is uniek in de zin dat het onze combinatie is van al die ideeën, van anderen en van onszelf. Belangrijke elementen zijn onder andere de kleinschaligheid – er is plaats voor achttien gasten – de gezamenlijke avondmaaltijd en de tuin met ons inspiratiehuisje. Bijzonder is ook de combinatie van een eeuwenoud Baskisch huis met moderne, simpele voorzieningen. Onze prijzen houden we laag. En onze website vinden we inspirerend.'

2003: de keuken tijdens de verbouwing, v.l.n.r.

Huberta, Arno en Huberta's schoonzus met haar twee kinderen.

Foto: Wiegert Wiertsema

Met welke idealen zijn jullie begonnen? Zijn die gerealiseerd?

'L'Esprit du Chemin is een herberg van, voor en door pelgrims, die gastvrijheid biedt in een traditie van eenvoud, kwaliteit en inspiratie. De herberg wordt draaiende gehouden door vrijwilligers en heeft geen winstoogmerk. Kortom: een herberg in de geest van de camino naar Santiago de Compostela. Dat was onze missie en dat vinden we nog steeds een goed richtsnoer.

Daarnaast hadden we ideeën over hoe onze herberg er concreet moest uitzien. Maar stel je daarbij niet teveel voor. Het was een bonte verzameling van dromen, eendagsvliegen en

iets beter doordachte plannen. Zoals Huberta altijd zegt: "We zijn als grote, spelende kinderen aan het avontuur begonnen." We moeten er nog steeds om lachen hoe Huberta op een dag helemaal blij thuiskwam van haar inkopen: zij had de ideale set glaasjes gekocht waarin we straks een aperitief zouden uitschenken. Daar stond het pakketje dan, te midden van de chaos en het stof van een eindeloos lijkende verbouwing ... Zo hebben we jaar voor jaar verder gebouwd. Met vallen en opstaan, een lach en een traan, tegenvallers en momenten van grootse inspiratie.

Belangrijk was natuurlijk ook het geld. We hebben het huis van onze eigen spaarcenten gekocht en ook de verbouwingen moesten we zelf financieren. We namen daarmee een financieel risico, terwijl we niet de eventuele winsten zouden nemen. We hadden immers besloten ook zelf als vrijwilligers te werken, op basis van kost, inwoning en enkele vergoedingen. Dat alles betekende dat we jarenlang zoveel mogelijk zelf hebben gedaan, met hulp van andere vrijwilligers.

Soms vragen mensen ons of de herberg van het Nederlands Genootschap van Sint Jacob is, maar nee, dat is dus niet zo. Onze herberg is een privé-initiatief, los van het genootschap.'

Wat is de ontwikkeling geweest de afgelopen tien jaar, met betrekking tot de herberg en de camino?

'De afgelopen tien jaar is de camino vooral kwantitatief gegroeid, wat ook in Saint-Jean-Pied-de-Port goed is te merken. Op sommige dagen staan mensen in rijen voor de deur van het pelgrimsbureau. Dus neemt de commercie ook toe. Wie had ooit kunnen bedenken dat hier nu twee winkels zouden zijn met rugzakken, kleren, schoenen, noem maar op, voor pelgrims?

En natuurlijk is het aantal overnachtingsplekken toegenomen. In 2003 waren er vier herbergen, inclusief L'Esprit du Chemin, nu meer dan tien. Dat betekent concurrentie en dus merken wij hoe er soms achter de schermen aan lokale touwen wordt getrokken.

We vragen ons wel eens af hoe kwetsbaar of sterk de camino is. Krijgt de commercie de overhand, nu de meeste kerken zijn gesloten? Nu het Spaanse ministerie van Toerisme de camino beheert? Blijven er voldoende belangeloze 'brengers' staan tegenover al die commerciële 'halers'?

Is de pelgrim anno 2013 een andere dan die in 2003?

'We horen vaak van collega's dat dat inderdaad zo is, en dat wordt zelden positief bedoeld. Toen Arno zijn camino liep, in 1999, was het al niet anders. Ook toen kwam hij al oudgedienden tegen die op droeve toon beweerden: "De camino is niet meer wat hij geweest is."

Sommige gasten komen stuiterend van de zenuwen binnen

Ach, ten dele zal het waar zijn, in die zin, dat diegenen die de camino twintig jaar geleden liepen veel meer pioniers waren. Er was nauwelijks informatie: zoek het zelf maar uit. En dat was precies wat sommigen graag deden. Nu is er een overvloed aan informatie en diensten: bagagevervoer, reserveringsdiensten, begeleide reizen. In die zin kun je de camino met de beste wil van de wereld geen avontuur meer noemen. Hoewel, als je bedenkt dat sommige pelgrims nooit eerder alleen hebben gereisd, of pas hersteld zijn van een ziekte, of geen woord over de Japanse of Hongaarse grens spreken, dan is dat individueel natuurlijk nog wel degelijk een groot avontuur.

Een meer laagdrempelige camino biedt dus meer mensen de mogelijkheid om ook die eeuwenoude weg te gaan. Maar waar ligt de grens? Als je straks thuis, op je computer, al de hele camino kunt 'lopen' of 'fietsen', wat heeft dat dan nog met reizen te maken? Is het niet juist goed om jezelf af en toe beperkingen op te leggen, om uit je rol van consument te kruipen en je zinnen op scherp te zetten? Sluit Google af en ga. Het komt goed. Vertrouw op jezelf.

Wij hebben in onze herberg bewust beperkingen ingebouwd. We reserveren niet voor grote groepen, niet voor mensen met bagagevervoer. We hebben geen Wi-Fi, geen internetplekken. Kortom: wij herkennen die verschillen tussen toen en nu niet zo.'

Voelen jullie je emotioneel aan de herberg verbonden?

'Ja, want voor ons is het niet zomaar werk, het is een bewuste keuze om iets terug te doen voor de gastvrijheid die wij zelf tijdens de camino hebben ervaren.

Ja, want eerst hadden we allebei drukke banen en zagen we elkaar soms tijden niet, terwijl we nu intensief samenwerken op dezelfde plek.

Ja, want er is bijna geen plek in de herberg die we niet zelf hebben vormgegeven of opgeknapt.

Ja, want het is heel bijzonder om je eigen ideeën te realiseren en te merken hoe positief veel gasten daarop reageren.

Het is één grote leerschool, nog steeds

Wil je jullie huidige situatie beschrijven? Hoe zwaar is het? Moet er wat veranderen?

'De herberg is wat ons betreft 'af', zowel het gebouw, als de inrichting en werkwijze, dus dat geeft ruimte. Maar misschien is het hetzelfde als met lopen of fietsen: pas als je even zit besef je hoe moe je bent.

Die vermoeidheid zit ook in het dagelijks draaien van de herberg. In principe doen we dat elke twee weken met twee andere vrijwilligers. Een nieuw team betekent vaak: frisheid, enthousiasme. Maar je moet ook aan elkaar wennen, leren samenwerken.

Onze herberg is het hele seizoen, zes maanden, bijna elke dag vol. Saint-Jean-Pied-de-Port is een internationale halteplaats. We

Tien jaar L'Esprit du Chemin in cijfers

- De herberg was 1715 dagen geopend
- 133 vrijwilligers werkten één of meer seizoenen als herbergier
- Zij maakten zo'n 12.000 lunchpakketten klaar, waarvoor 24.000 eieren werden gebakken
- 20.000 avondmaaltijden werden geserveerd, waarbij zo'n 3000 liter wijn werd gedronken
- Gasten en herbergiers verorberden samen elk seizoen een stokbrood van ruim 1 kilometer lengte
- Elk seizoen werden pelgrims uit 40 tot 45 landen van diverse continenten ontvangen
- De oudste pelgrim was 83 jaar, de jongste 9 maanden
- De jongste herbergier was 12 jaar, de oudste 74
- De 'verste' gast was een Zuid-Koreaan die te voet kwam uit Istanbul. Een andere gast kwam gefietst vanaf zijn huis in Noorwegen.

ontvangen gasten uit veertig tot vijftig verschillende landen.

Veel mensen zijn gespannen door de tocht die voor hen ligt. Ook omdat die begint met de oversteek van de Pyreneeën. Zelfs mensen die al lang onderweg zijn, zien daar nog tegenop. Niet in het minst door de spannende verhalen die de ronde doen. Dit vraagt veel van onze flexibiliteit en veerkracht.

Toen we de herberg begonnen hadden we fantasieën over af en toe er tussenuit: de bergen in, naar het Guggenheim in Bilbao, naar zee, noem maar op. In de praktijk is daar nog weinig van gekomen. Vorig seizoen hebben we daarom besloten dat we toe willen naar een andere opzet. Dat leidde tot afspraken met twee pelgrimsvrienden om de herberg dit seizoen van mei tot en met augustus om en om te draaien. In de vrije weken konden we gebruik maken van een huisje in de buurt. Een prachtig vooruitzicht na vele jaren buffelen. Helaas, het heeft niet zo mogen zijn. Nog voor het seizoen op gang was, heeft het duo zich teruggetrokken. Volkomen onverwacht. Gelukkig heeft onze oproep om hulp veel positieve reacties opgeleverd. Dat deed goed. En ondertussen merkten onze gasten er weinig of niets van. De herberg draait als vanouds.'

Kunnen jullie uitleggen wat een pelgrimsbestaan voor jullie betekent? Wat zijn de motieven geweest om ervoor te kiezen? Heb je er dingen voor moeten opgeven?

'Voor ons betekent het pelgrimsbestaan onder meer: eenvoudig leven, als vreemdeling onderweg zijn, nieuwe horizonten verkennen, bewust en open. Het betekent ook: mogen ervaren wat belangeloze gastvrijheid is. In die zin sluit de herberg mooi aan op onze eigen camino. De spannende vraag was natuurlijk: past het ook echt bij ons, bij wie we zijn en wat we samen willen? Dat bleek gelukkig zo te zijn.

Wat we onderschat hebben is het enorme beslag dat de herberg legt op ons privéleven.'

Wat zijn de gelukkige momenten; wat maakt het de moeite waard?

'De eerste neiging is om dan op zoek te gaan naar anekdotes, naar verhalen die eruit springen. Maar wat de herberg vooral de moeite waard maakt, is iets anders.

Als je de herberg ziet als een product, dan is het iets dat elke dag opnieuw moet worden gemaakt. De gasten zijn elke dag nieuw. Voor

2011: het aperitief wordt geserveerd op het terras.

de meesten is onze herberg de eerste kennismaking met de camino. Voor hen is dat moment uniek. Sommige gasten komen bijna stuiptrend van de zenuwen binnen, gebukt onder een gloednieuwe rugzak – soms hangt het labeltje er nog aan.

Wij zeggen daarom wel eens; misschien is onze belangrijkste bijdrage wel een soort inwijding. Een mooie overgang naar een tijdelijke, andere wereld. Daarom vinden we het belangrijk om met elkaar te eten, daarom hebben we een introductierondje en enkele andere rituelen.

En als je dan ziet dat vreemden met elkaar in gesprek komen, soms met handen en voeten, dat er een gevoel ontstaat van een kleine gemeenschap, dat mensen 's morgens een stuk rustiger de deur uitlopen, soms met kersverse vrienden of vriendinnen. Dat is echt heel mooi.'

Julie hebben de herberg vormgegeven. Maar omgekeerd, heeft de herberg jullie gevormd?

'Ja, langzaam maar zeker. Zo zijn we gestart met het idee dat we afwisselend een half jaar als vrijwilligers aan de camino zouden werken en een half jaar betaald werk zouden zoeken in Nederland. Maar na het eerste seizoen was al duidelijk dat we ons hadden verkeken. De herberg bracht veel meer werk met zich mee dan we hadden gedacht. We moesten nog honderden uren verbouwen, een

website maken, een administratie opzetten, de publiciteit verzorgen, vrijwilligers werven en wat niet meer.

Tegelijkertijd drong langzaam het besef door: willen we dat betaalde werk nog wel? Hebben we dat geld echt nodig? Als we zuinig blijven leven, kunnen we ons dan niet beter helemaal richten op de herberg en op andere activiteiten in de geest van de weg? Dat is onze keus geworden.

De herberg heeft ons veel gebracht. Het is één grote leerschool, nog steeds. Bijvoorbeeld in het proberen dienstbaar te zijn aan anderen. Ook is het bijzonder te ervaren hoeveel voldoening het geeft om een eigen winkeltje op te zetten, met alles erop en eraan, zonder ervaring, en met een beperkte kennis van de Franse taal. Daarnaast heeft de herberg ons niet alleen met duizenden pelgrims in contact gebracht maar ook met honderden andere mensen van uiteenlopende achtergrond.'

Welke ideeën hebben jullie over de toekomst?

'Op dit moment is het nog te vroeg om daar iets over te zeggen. We blijven natuurlijk nauw verbonden met L'Esprit du Chemin, maar zoeken een oplossing waardoor de belasting die het werk ons oplegt, vermindert. De camino als innerlijke reis is een onderwerp dat ons interesseert en bezighoudt, en we hopen onze pelgrimstocht naar Jeruzalem te voltooien.' 🍷